

6. KLASSI INIMESEÕPETUSE ÜLERIIGLISE TASEMETÖÖ LÄBIVIIMIS- JA HINDAMISJUHEND

TASEMETÖÖ EESMÄRK

Tasemetöö eesmärk on hinnata Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas määratletud II kooliastme inimeseõpetuse õppe-eesmärkide ja õpitulemuste saavutatust.

TASEMETÖÖ LÄBIVIIMINE

- Õpetaja tutvub tasemetööga ning selle läbiviimis- ja hindamisjuhendiga 1 (üks) tund enne tasemetöö algust.
- Tasemetöö kestab 45 minutit. Selle aja hulka ei arvestata õpetajapoolset sissejuhatust ja juhendamist.
- Õpilane võib tasemetöö kirjutamiseks kasutada musta või sinist pasta- või tindipliiatsit. Hariliku pliiatsi kasutamine kirjutusvahendina ei ole lubatud. Korrektori kasutamine on keelatud.
- Õpilane täidab õpetaja juhendamisel üldandmed enda ja kooli kohta.
- Õpetaja tutvustab õpilastele tasemetöö ülesehitust: tasemetöös on 16 kohustuslikku ülesannet ja 1 lisäülesanne. Kui õpilane on tasemetöö kohustuslikud ülesanded lahendanud ja lahendused kontrollinud, võib ta soovi korral hakata lahendama lisäülesannet. Lisäülesande lahendamise tulemus ei mõjuta tasemetöö hinnet.
- Õpetaja märgib iga töö esilehele vastava õpilase isikukoodi, kolme õppeveerandi hinded, tasemetöö punktisumma ja hinde ning tabelisse täiendava info õpilase õpingute kohta (näiteks õpilane on parandusõppel, õpilane saab logopeedilist abi, õpilane õpib individuaalse õppeakava alusel, õpilase kodune keel erineb kooli õppekeelest).
- Pärast hindamist näitab aineõpetaja igale õpilasele tema hinnatud tasemetööd ja põhjendab hinnet.

TASEMETÖÖ HINDAMINE

- Õpetaja märgib paremale nn õpetaja veeru kastidesse, vastavalt hindamisjuhendis toodule iga üksiku vastuse eest saadud punktide arvu (0,5; 1; 1,5; 2 või 0) ja summeerib iga ülesande eest saadud punktid selleks ette nähtud ülemisse kasti ülesande juures.
- Tasemetöö lõpptulemus ümardatakse täisarvuliseks. Kui õpilane kogus tasemetöös nt 47,5 punkti, siis tema töö lõpptulemus on 48 punkti. Maksimaalne võimalik punktisumma on 52,5 punkti, mis ümardatakse 53 punktiks.
- Viiepallisüsteemis hindamisel võetakse aluseks haridusministri 16. novembri 2006. a määrus nr 41 „Õpilaste hindamise, järgmisesse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord”.

Hindamine viiepallisüsteemis:

- 48-53 punkti – hinne „5”
- 37-47 punkti – hinne „4”
- 24-36 punkti – hinne „3”
- 11-23 punkti – hinne „2”
- 0-10 punkti - hinne „1”

LAHENDUSTE VÕTI

- Käesolevas hindamisjuhendis toodud lahenduste võti on soovituslik.
- Kui õpilane on märkinud töös oma vastused teisiti kui töökäsus on toodud (nt risti asemel märgib tabelisse linnukese või mahatõmbamise asemel ringitab), siis soovitame vastused nende sisulise õigsuse korral siiski õigeks lugeda.

Ülesanne A1 (B1)

Hinda allolevaid väiteid. Märki iga väite juurde ristiga, kas see on õige või vale. **Iga õigesti vastatud väide annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 5 punkti.**

Väide	õige	vale
1) Tubakatoodete tarbimine on seadusega lubatud alates 16.eluaastast.		+
2) Alates 18. eluaastast on seadusega lubatud osta alaealistele alkoholi ja tubakatooteid.		+
3) Suitsetava inimesega ühes ruumis viibimine on tervisele ohutu.		+
4) Kriisis olles käitub inimene alati närviliselt.		+
5) Kriisi võib esile kutsuda see, kui inimese elus toimub korraga palju suuri muutusi.	+	
6) Kehalisi muutusi murdeas põhjustavad hormoonid.	+	
7) Menstruatsiooni algamine murdeas tähendab, et neiu on saanud suguküpsiks.	+	
8) Esimesest seksuaalvahekorra ei jää rasedaks.		+
9) HIV levib sülje kaudu.		+
10) HIV kahjustab immuunsüsteemi ja põhjustab AIDS-i.	+	

Ülesanne A2 (B12)

Tutvu Marta päevamenüüga. Märki iga söögikorra juurde ristiga, kas tegemist on tervisliku või ebatervisliku söögikorraga. **Iga õige märges tabelis annab 0,5 punkti, iga soovitus menüü tervislikumaks muutmise kohta 1 punkti (kaks soovitust annavad 2 punkti), kokku on võimalik saada 6 punkti.**

kellaeg	söök	tervislik	ebatervislik
7.00	Müsli piimaga, juustusai, tee	+	
9.00	1 õun	+	
13.00	Kanasupp, kohupiimakreem	+	
15.00	Pakk kummikomme		+
18.00	Kartulipuder ja kotlett, peedisalat	+	
19.00	Kartulikrõpsud, limonaad		+
20.00	Jogurt	+	
22.00	Kaks singivõileiba, šokolaadibatoon, küpsised, tee		+

NB! Soovituste hindamisel tuleb lähtuda nende sisulisest õigsusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära. Õigeteks vastusteks saab lugeda nt soovitus süüa vähem ebatervislikke vahepalasid (pakk kummikomme, kartulikrõpsud), mitte süüa nii hilja või tihedalt õhtul, süüa rohkem puu- ja juurvilju jne.

Ülesanne A3 (B14)

Milliseid esmaabivahendeid tuleb kasutada nimetatud vigastuste puhul?

Vali tekstis sobiv esmaabivahend ning tõmba vale maha. **Iga õige valiku eest saab 1 punkti, kokku on võimalik saada 5 punkti.**

Marrastuse korral tuleks vigastatud kohta puhastada **spetsiaalse lahusega**. Kergele pindmisele haavale võib panna **haavaplaastri**. Verejooksu puhul tuleb **haav siduda**. Põrutuse ja venituse korral tuleb vigastatud kohale panna peale **midagi külma**. Põletuse korral pannakse vigastatud kohale **puhas kuiv side/pantenooli**.

NB! viimase alaküsimuse puhul (esmaabi põletuse korral) tuleb lugeda õigeks kõik õpilaste poolt pakutud variandid (tõmbas maha ühe vastusvariandi, tõmbas maha mõlemad, ei tõmmanud kumbagi maha), kuna tänapäevase esmaabi kohaselt tuleb põletatud kohta esmalt jahutada külma vee all või määrida seda vesiemulsioongeeliga ning seejärel tagada vigastatud koha steriilsus. Pantenooli sisaldavaid tooteid võib kasutada põletatud koha hilisemas ravis (24 h pärast vigastuse tekkimist).

Ülesanne A4 (B15)

Millisesse asendisse tuleks panna kannatanu kirjeldatud juhtumi puhul? Märgi õige asendi kirjeldus ristiga. **Õige vastus annab 1 punkti.**

Kertu tuleb panna püsivasse küliliasendisse.

Ülesanne A5 (B13)

Milles seisneb tervisliku lõunasöögi taldrikureegel? Vali järgnevatest toiduainetest igasse taldriku osasse üks või mitu toiduainet vastavalt lõunasöögi taldrikureeglile. **Üks õigesti täidetud taldrikuosa annab ühe punkti, kõik õigesti täidetud osad annavad 2 punkti.**

Tervisliku lõunasöögi taldrikureegel tähendab, et toidust 25% moodustab liha- või kala (kotlet, hakkliha, viinerid, grillitud lõhe, kanafilee), 25% teravili, kartul vms (keedetud kartul, makaronid, riis, tatar) ja 50% köögivilja (porgandisalat, tomat, lehtsalat, kurgilõigud, hapukapsas, wokitud juurvili).

Ülesanne A6 (B16)

Mis iseloomustab tervisliku eluviisiga inimest? Täida lüngad! **Iga sobivalt täidetud lünk annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 4 punkti.** Hindamisel tuleb arvestada vastuste sisulise sobivusega, allpool on toodud sulgudes näited, milliseid vastuseid õigeks lugeda. Kui õpilane on vastanud midagi muud, mis sisuliselt ka sobib ja on õige, siis tuleb ka selle eest punkte anda.

Tervisliku eluviisiga inimene sööb iga päev viit erinevat ..... (sobilik on puuvilja, juurvilja, köögivilja). Ta väldib ..... ja .....söömist (sobilikud on liigse magusa, rasvase, ebatervisliku toidu, öösel söömist jms). Samuti väldib ta tervist kahjustavaid tegevusi, nagu näiteks ..... ja ..... (sobilikud on kõik tervist kahjustavad tegevused, nt suitsetamist, alkoholi tarvitamist, uimastite tarvitamist, tülitsemist, kiusamist, vähest liikumist, liigset telerivaatamist, liigset arvutiga mängimist jms). Kui vähegi võimalik, siis ta liigub ühest punktist teise.....(sobilikud on jalgsi, rattaga vms). Tervisliku eluviisiga inimene käitub teistega ..... (sobilikud on viisakalt, sõbralikult, lugupidavalt jms) ja tema meeleolu on tavaliselt ..... (sobilik on hea, rõõmus jms).

Ülesanne A7 (B2)

Millised alltoodud murdeas toimuvad muutused käivad tüdrukute kohta? Märki iga muutuse juurde, kas nimetatu on tüdrukute kohta õige või vale. **Iga õige vastus annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 5 punkti.**

Murdeas toimuv muutus	õige	vale
1. pikemaks kasvamine	+	
2. vistrikute tekkimine	+	
3. häälemurre	+	
4. karvade kasv kaenla all	+	
5. õlgade laienemine		+
6. puusade laienemine	+	
7. seemnerakkude küpsemine		+
8. menstruatsiooni algamine	+	
9. iseeneslik seemnepurse		+
10. munarakkude küpsemine	+	

Ülesanne A8 (B3)

Suhtlemisvahendid saab jagada verbaalseteks ja mitteverbaalseteks. Jaota suhtlemisvahendid õigetesse rühmadesse. **Iga õige vastus annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 4 punkti.**

Verbaalsed suhtlemisvahendid	Mitteverbaalsed suhtlemisvahendid
teretamine	miimika
släng	kaugus suhtluspartnerist
vandumine	silmside
parasiitsõnad	käega viipamine

Ülesanne A9 (B4)

Mida teeb kehtestava, agressiivse ja alistuva käitumisega õpilane, kui klassikaaslane on istunud klassiruumis tema kohale. Kirjuta erinevad käitumisviisid tabelisse. **Iga käitumisviisi sobiv kirjeldus annab 1 punkti, kõige sobivama käitumisviisi põhjendamine annab samuti 1 punkti. Kui õpilane nimetab sobivaima käitumisviisi, kuid ei põhjenda, siis saab ta selle vastuse eest 0 punkti. Kokku on võimalik saada 4 punkti.**

Kehtestava käitumisega inimene	Ütleb, et see on minu koht, palun mine istu mujale. Ütleb, ma soovin oma kohale istuda. Vms
Agressiivse käitumisega inimene	Lükkab teise asjad laualt maha. Hakkab karjuma teise peale. Solvab teist. Vms
Alistuva käitumisega inimene	Ei ütle midagi. Istub mujale. Vms.

NB! Hindamisel tuleb lähtuda käitumisviiside näidete sisulisest õigsusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära, eelnevas tabelis on toodud vaid mõned näited võimalikust käitumisest. Põhjenduse hindamisel tuleb arvestada, et antud situatsioonis võivad olla kõik käitumisviisid parimad, kui põhjendus on situatsiooni sobilik – nt õige on õpilase vastus: parim on alistuv käitumine, sest tund kohe algab ja tuleks teise kohta istuda, sest pole mõtet tundi segada, aga pärast tunni lõppu tuleks öelda, et ta teinekord ei istuks sinna.

Ülesanne A10 (B5)

Inimesel on füüsilised, vaimsed ja sotsiaalsed vajadused. Tõmba allolevast loetelust maha sinna mittestobiv ja põhjenda oma valikut! **Õigesti mahatõmbamine annab 1 punkti, põhjendus samuti 1 punkti, kokku on võimalik saada 2 punkti.**

Loetelusse ei sobi reisimine, kuna see ei ole inimese füüsiline vajadus.

NB! Kui olete inimesi vajadusi käsitleanud füsioloogiliste, sotsiaalsete ja psühholoogilistena (mitte tulenevalt tervise erinevatest aspektidest nagu antud ülesandes), siis võite õpilastele tasemetöö instrueerimisel tuua ülesande juures välja vastavad terminoloogilised paralleelid.

Ülesanne A11 (B6)

Too kaks näidet elus ettetulevatest olukordadest, mis võivad muuta inimese enesehinnangu madalamaks! **Mõlemad näited annavad ühe punkti, kokku on võimalik saada 2 punkti. Õiged vastused on nt korduvalt ebaõnnestunud kontrolltöö, kui inimest narritakse või kiusatakse, kui laps tunneb, et vanemad ei hooli temast, kui sõbrad kuritarvitavad tema usaldust jms.** Hindamisel tuleb lähtuda vastuste sisulisest õigsusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära.

Ülesanne A12 (B7)

Mis on kutsel valesti? **Kutse ebatäpsuste (pole märgitud (kuu)päeva ja kohta, kus sünnipäev toimub) nimetamise eest saab ühe punkti ning korrektse kutse kirjutamise eest samuti ühe punkti, kokku on võimalik saada 2 punkti.**

Ülesanne A13 (B8)

Miks on vaja tänaval viisakalt käituda? Too kolm põhjendust! **Iga põhjendus annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 1,5 punkti.**

Hindamisel tuleb lähtuda vastuste sisulisest õigsusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära. Õiged vastused võivad olla nt see hoiab ära liiklusõnnetusi, siis ei pea politsei vahele astuma, siis on kõigil turvalisem liigelda, ebaviisakas käitumine segab teisi tänaval liiklejaid jms.

Ülesanne A14 (B9)

Loe läbi alltoodud olukorra kirjeldus ja analüüsi seda. Nimeta mõlema käitumisviisi puhul kaks miinust. **Iga õige vastus annab ühe punkti, kokku on võimalik saada 4 punkti.** Hindamisel tuleb lähtuda vastuste sisulisest sobivusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära.

	Miinused
Kaarel kasutab töö tegemise ajal spikrit	Nt võib õpetajale vahele jääda, ei saa ainet selgeks, südametunnistus jääb piinama, rikub suhted õpetajaga jms
Kaarel ei kasuta töö tegemise ajal spikrit	Nt saab halva hinde, ei oska töös küsimustele vastata, peab järeltööd minema tegema, pabistab kontrolltöö pärast jms

Ülesanne A15 (B10)

Loe läbi alltoodud olukorra kirjeldus ning mõtle, millise ebatõhusa viisiga probleemi lahendamisel oli tegemist. Too mõlema poisi kohta näide, kuidas nad oleksid saanud tekkinud probleemi ära hoida.

Õige vastuse allajoonimine annab ühe punkti, kummagi poisi kohta näite toomine samuti ühe punkti, kokku on võimalik saada 3 punkti. Näidete hindamisel tuleb lähtuda vastuste sisulisest sobivusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära.

Tanel kasutas endassetõmbumist.

Tarvi oleks võinud Tanelile pakkuda välja järgmisel päeval rulaga sõitma minemist, pärast puude ladumist midagi koos tegemist vms.

Tanel oleks võinud välja pakkuda, et aitab sõbral puud ära laduda ja seejärel saaksid nad koos rulaga sõita, mõnel teisel päeval sõitma minna vms.

Ülesanne A16 (B11)

Millised on tõhusad ja millised ebatõhusad või ajutised probleemidega toimetuleku viisid, kui sõbraga on tüli? Kirjuta mõlema kohta kaks näidet. **Iga õige näide annab 0,5 punkti, kokku on võimalik saada 2 punkti.** Näidete hindamisel tuleb lähtuda vastuste sisulisest sobivusest ja arvestada õpilaste sõnastuse eripära.

Tõhusad viisid on nt sõbraga koos arutamine, milles tüli seisneb, oma käitumise analüüsimine ja vea tunnistamine, lahenduse otsimine jms. Ebatõhusad või ajutised viisid on nt enda õigustamine, teise süüdistamine, probleemi eitamine ja lahendamise vältimine, ennastkahjustav käitumine jms.

LISAÜLESANNE

Ülesande õige lahenduse korral märkige punktikasti ”+”, pooliku või osaliselt õige lahenduse korral ”V” ning lahendamata jätmise korral ”-”.

Too näiteid erinevatest mõjutamise viisidest, kuidas Maarit saaks sõbranna nõustuma.

Nt. Maarit võiks sõbrannat veenda talle raamatut andma, talle kingituse teha, pakkuda vahetust millegi vastu, meelitada sõbrannat, valetada talle, hirmutada, ähvardada vms.